

Николай Майсторов е роден на 7 август 1943 г. в София. През 1969 г. завършва живопис в Националната художествена академия в класа на проф. Ненко Балкански. Работи предимно в областта на живописа и графика. През 1995 г. е представен със самостоятелна статия в 34-тия том на световната енциклопедия на изкуствата *Макмилън*, Лондон. Понастоящем е професор в Нов български университет (НБУ). Реализирал е над 30 самостоятелни изложби в България, представял е свои творби в престижни галерии в Германия, Франция, Холандия. Произведенията му са експонирани в многобройни общи изложби и биеналета по света. Получава редица отличия за своето творчество, между които Почетна диплома на Министерството на културата (1998), две първи награди на СБХ (1986, 1996), Национална награда за живопис „Захари Зограф“ (2005), наградата за живопис на името на Владимир Димитров Майстора и др. Негови творби са притежание на НХГ, СГХГ и други художествени галерии в страната, както и на галерии и частни колекционери в Германия, Холандия, Южна Корея и др.

ЗА ВЯРАТА КАТО ИЗСТРАДВАНЕТО НА ПЪТЯ

С Николай Майсторов разговаря Тони Николов

Обръщането към Светото писание е истинско изпитание за художника. От една страна, да не бъде просто „илюстратор“, тоест да остане на повърхността на библейските сюжети, а от друга – как да съхрани духа на посланието, което има друг Автор. Какъв е вашият прочит?

Отговаряйки на този въпрос, искам да кажа, че аз не съм илюстратор, а художник, който търси себе си, търси да преоткрие идеите, които интуитивно чувства в себе си и се опитва да докаже чрез мъдри книги. Една от книгите, към които се обръщам, е Библията. Библията е книга, тежача със своята мъдрост, със своята историческа безкрайност, и докато я чета, извървявам пътя на своята интуиция към истината. Бих излъгал, ако кажа, че съм чел цялата Библия, тя се чете трудно и у мен има известна избирателност, дори разхвърляност в четенето на тази книга. Може би никога няма да я прочета цялостно. Самият текст е накъсан, съставен е от много книги и аз търся интересното или провокативното за себе си. В този план съм се обръщал към Стария завет, бях разработил една изложба от Първа книга, Сътворението,

после, преди години, се занимавах с Изход, правил съм много рисунки по тях, но това беше много отдавна. По тези рисунки, неголеми формати, имам и живописни картини. В тях се разглежда цената на прехода от едно място към друго или от един живот към друг, или истината как се преживява робството в търсене на свободата и какво е водачът. Водачът е този, който синтезира в себе си мъдростта и силата да бъде прорицател, който слива конкретния живот с отвъдния, който е извън цената на битийността, а същевременно я познава и води обикновения човек към неговата еволюция. В този план съм чел и Новия завет, специално съм се занимавал с последната книга, Апокалипсиса. Това са провокативни страници, които човек в логичен план не може да обвърже. Затова не търся за себе си логичното разгадаване на този текст, а по-скоро търся своето усещане към тази провокация за свършека на света, която звучи малко страшно. Човек по природа е статичен, консервативен, а когато се говори за един край, той някак си отива в нищото и не вижда как ще бъде. По този начин човек преживява и смъртта си, бих казал, че това е личният апокалипсис. Каквото и да говорят мъдреците, човек винаги се изправя пред тази страшна дума *смърт*, защото отпък е нищото, което може би е нещо, но той не знае какво е.

Така преди две години се опитах да изведа своето усещане за Апокалипсиса в една изложба. И преди това съм се занимавал в един графичен цикъл и в живописни картини. Това беше показано преди две години в Софийската градска художествена галерия като обширна панорама на моите усещания за края на света и за новия свят като „ново небе” и „нова земя”.

Последната ми провокация, а тя е отдавнашна, това са Евангелията, които постоянно препрочитам. Реших, че вече е време да се занимавам с личността на Христос, която е непонятна, симбиоза на човек и на Бог, или по-скоро внедрен Бог в човешка душа. Може би за мен Той е принцип, за да се потърси Богът в конкретния живот и като висша форма на демокрация, защото досега Бог е бил абстрактен, а сега човекът го доближава до себе си. Той става, така да се каже, обикновен човек, който страда, тъгува, умира, губи силата на своята вяра, отново се връща към нея и търси силата на молитвата, за да се съедини отново с божественото начало.

Занимавам се отскоро с новия ми цикъл „Пътят”, това са страданията на Христос. По-скоро го разглеждам като абсолютен човек, отворен към божествената истина, отворен към целостта на битието като земно и небесно начало, и като човек, който, проглеждайки зад хоризонта, става водач и извежда мъдростта към човечеството като път на свободата, като осъзнаване на индивидуалната значимост на самия човек. Той за мен е висша степен на революция, висша степен на хуманност – да се даде тотална свобода на личността като лична воля и като съвет да не критикуваме другия, да не го съдим, защото всички са чада Божии и всички са част от резултата на божественото Сътворение и само един има право да ни съди. Вълнува ме свърхреволюционната тоталност на тази мъдрост и затова се реших да се опитам да извървя стъпките на Христос по пътя до Неговата Голгота.

Как се осъществи това обръщане през годините преди 1989 г., когато християнската образност беше заклеймявана? Какво означаваше тогава да се излагат картини със заглавия „Мойсей със стагото”, „Молитва”, „Чистилице”, „Светецът”, „Голгота”?

Това са забравени картини. Наистина от самото начало след завършването на Академията се обърнах към Библията, даже не знам в кои музеи и галерии са тези картини, върнахте ме много назад с този въпрос. Да, първите провокации от Библията са още от далечната ми младост. Закърмен съм с нея като възпитание – човек, освен че носи белега на генетичния си код, трябва да бъде отворен и към тези свои кодове – бих казал, че моята баба ме отвори към религията. В началото може би беше неосъзнатата привилегия да съпътствам баба ми в църквата, може би в моята изначална младост, в лудостта на преживяванията на младия човек това не съществуваше, но после, извеждайки зрелостта си като част от изстраждането на пътя, се върнах като осъзнат вярващ човек и като такъв се обърнах към Бога и към Библията.

Какво е за вас вярата? Една ваша стихосбирка даже е озаглавена *Пирувам с вярата*?

Вярата е спасение, спасението на слабия човек, който е роден и търси силата в първичната субстанция, която го е породила. Може би така е в този абсурден живот, защото в младостта човек чувства интуитивно, но не може да си даде отговор на въпросите защо съществува и защо е роден. Само чрез вярата неговата душа се освобождава и той може да върви по своя път с волята и енергията на своята творческата сила.

Станислав Памукчиев пише, че има една „непосилна тъга” в картините ви. Къде е тогава надеждата?

Надеждата е във вярата, надеждата е в молитвата. И колкото повече остарявам, толкова по-силна става моята воля към молитвата и я отправям всеки ден.

Героите в творбите ви са изгубени между робството на тялото, конвулсиите и някаква несбъдната свобода. Прозират ли зад тях „ново небе” и „нова земя”, за които споменахте?

Тези „ново небе” и „нова земя” ми харесват като поетична метафора, затова се хващам за силата на тази метафора и вярвам в нея, без да мога да си обясня какво означава „ново небе” и „нова земя”. Има хоризонт, сигурно зад хоризонта има други неща и постепенно в своята еволюция на душата ще успея да видя тези неща и тези истини.

Но има много мъка в картините ви. Затова те говорят за тази особена конвулсивност на човешкото битие на земята.

Мисля, че мъката е необходимото зло на моето състрадание към човешките сълзи.

Преди години се насочихте към Песен на песните. Какво е графичното тълкуване на този псалм на любовта?

Знам, че любовта като понятие е божествено начало на сливане на началата. Въобще еротичността е свръхбожествената воля за сътворяване и продължаване на този образ, на неговата вътрешна творческа воля. Еротизмът е едно привличане, конструкция на срещуположните начала, които да се сливат и да раждат третия момент на живота – да го кажем в човешкия смисъл – детето. В този план ме привлече тази поезия със своята красота и цялата метафора на поетичната мисъл. Затова си позволих да рисувам тези неща.

Фотография: Стефан Джамбазов

Как решавате проблема с пластическия израз на евангелския разказ?

Много не се замислям за пластичния образ, той е част от моята еволюция като художник, част от интуитивната ми вродена стойност за формата. Бих казал, че изкуството се ражда от изкуство; аз нося своята проекция на голямото изкуство в себе си, на моята вътрешна интуиция за формата. За да може човек да бъде свободен, той трябва да забрави за тези неща и да твори извън мярката на теоретичната схоластика за формата, както се казва, да върти педалите на колелото, без да мисли за тях. В този смисъл аз така рисувам, напълно свободно и активно, сякаш формите сами се раждат от енергията на моята мисъл чрез ръката ми.

В едно интервю казвате, че в борбата за вяра се ражда силата на вътрешния поглед. Как се обръща той към света и картините?

Това показва, че имам желание да живея, че обичам живота, независимо че не го разбирам, вярвам в живота и искам да го изпълня с творчество.

Виждаме често разпятия в картините ви. Къде е Христос във вашата живопис?

Христос е много сложен образ и християнството го е свело до човешко преживя-

ване. Както казах, най-великото в християнската религия е, че е доближила Бог до самите нас, че Той страда като нас и ни спасява чрез Своето страдание. Къде е Христос? Христос е в нашата вяра, в нашата гуша, в нашата истина за света.

Мислили ли сте един ден да издадете илюстрирана от вас Библия? Както ПостаВ Доре или Марк Шагал?

Не бих имал силата да извървя текстово целия път, аз съм на предела на своята възраст. В едно друго интервю казах, че този цикъл, който в момента се готвя да направя, ще премине през много етапи – най-малко пет-шест години ще го работя – и ще достигне до големите формати. Това ще бъде завършек, един особен предел. Ще го завърша някъде към моите 80 години, ако съм жив и здрав и силен да го завърша. А оттам – каквото е рекъл Господ.

Съвременното изкуство трудно влиза в българските църкви. Искате ли ви се да изпишете църква?

Винаги съм мечтал за това, но може би защото никога не се е случило и може би няма да стане, се обърнах към големия формат. Големият формат е сроден на моята душевна сила, на моята пластична образност, чрез големия формат аз се изразявам. Тъй като няма църкви, има големи платна и така компенсiram.